

M. G. Nausha

Centrum Badania Opinii Społecznej

ul. Żurawia 4 skr. pt. 24

00-955 WARSZAWA 15

SEKRETARIAT: 29-35-69; 28-37-04; 28-90-17

Telex: 816-436

ZESPÓŁ REALIZACJI BADAŃ: 40-56-41

Telefax: 29-40-89

BS/370/96/91

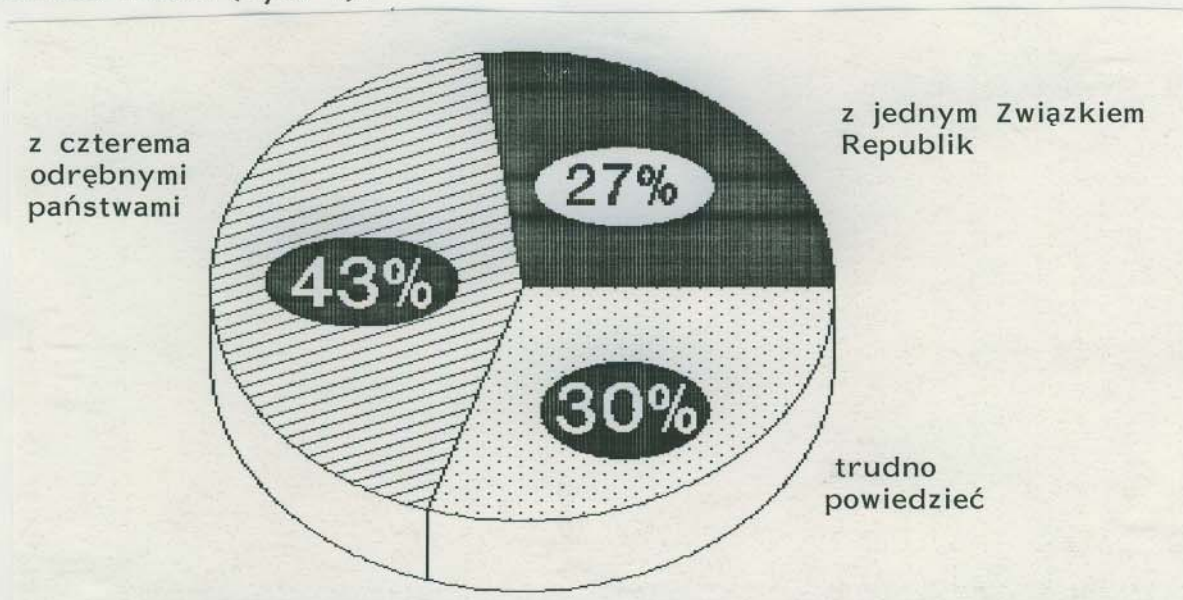
POLACY WOBEC ROZPADU ZSRR

Komunikat z badań

Warszawa, październik 1991 r.

Sierpniowy zamach stanu i przyspieszenie procesu przemian w ZSRR spowodowały wzrost zainteresowania opinii międzynarodowej problemami wschodniego supermocarstwa, a zwłaszcza przyszłym kształtem ustrojowym i strukturą terytorialną spadkobiercy bądź spadkobierców kraju Rad.

W opinii niemal połowy (43%) respondentów CBOS¹ dla Polski korzystniej byłoby graniczyć na wschodzie z czterema odrębnymi państwami niż ich unią czy federacją; ponad jedna czwarta (27%) badanych była przeciwnego zdania, a niemal jedna trzecia (30%) nie potrafiła ocenić skutków przyszłego układu politycznego w Związku Radzieckim w aspekcie interesu Polski (rys. 1).

Rys. 1. Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy dla Polski korzystniej byłoby graniczyć na wschodzie z jednym Związkiem Republik, czy też z czterema odrębnymi państwami, tj. Litwą, Białorusią, Ukrainą i Republiką Rosyjską?

Przekonanie, że dla Polski korzystniejsze byłoby sąsiedztwo z czterema odrębnymi państwami - Litwą, Białorusią, Ukrainą i Rosją - niż jakąś formą związku tych państw, najbardziej jest rozpowszechnione wśród respondentów z wyższym wykształceniem. Większą popularnością idea ta cieszy się w środowiskach inteligencji i prywatnych przedsiębiorców, wśród członków "Solidarności" oraz wśród osób określających swoje poglądy polityczne jako prawicowe (tab. 1 aneksu).

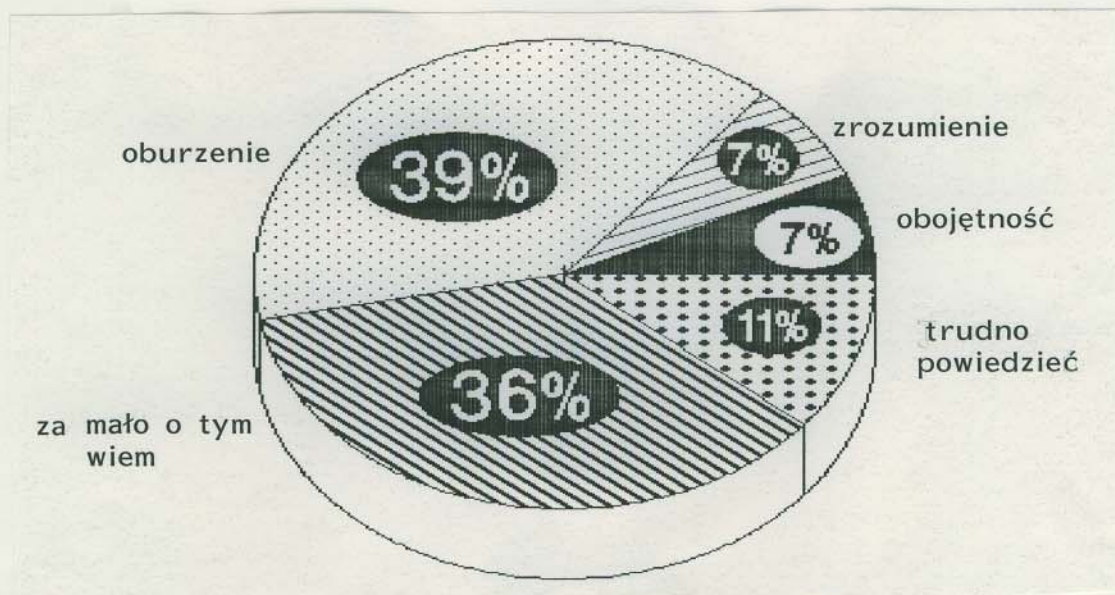
¹ Sondaż "Aktualne problemy i wydarzenia" (20) zrealizowano w dniach 20-23 września 1991 r. na reprezentatywnej próbie dorosłej ludności kraju (N=1500).

Oceniając przyszłe stosunki Polski z państwami powstałymi po rozpadzie ZSRR, znaczne grupy badanych (od 34 do 47%) uważały, że będą one przyjazne, życzliwe. Niemniej we wzajemnych kontaktach Polski z Litwą i Ukrainą co piąty ankietowany (odpowiednio: 21 i 22%) obawia się niechęci i wrogości (w odniesieniu do Rosji i Białorusi odpowiednio: 7 i 8% badanych). Trzeba jednak podkreślić, że w każdym przypadku liczba optymistów przewyższa liczbę pesymistów. Co ciekawe, przewaga tych pierwszych największa jest w stosunku do Białorusi (39 punktów procentowych) i Rosji (37), mniejsza jeśli chodzi o Litwę (20), najmniejsza natomiast przy ocenie przyszłych stosunków Polski z Ukrainą (12 punktów procentowych). Nie ma wyrobionych poglądów na ten temat 21-25% respondentów.

w procentach

	CBOS					
<i>Ja, Pana(i) zdaniem, układać się będą stosunki między:</i>						
	<u>przyjaź-</u> <u>nie</u>	<u>życzli-</u> <u>wie</u>	<u>obojęt-</u> <u>nie</u>	<u>niechęt-</u> <u>nie</u>	<u>wro-</u> <u>go</u>	<u>trudno</u> <u>powie-</u> <u>dzieć</u>
<i>Polską a Litwą</i>	18	24	15	19	3	21
<i>Polską a Białorusią</i>	15	32	21	7	1	24
<i>Polską a Ukrainą</i>	11	23	18	17	5	24
<i>Polską a Republiką Rosyjską</i>	15	35	18	6	1	25

Jednym z powodów dość pesymistycznej oceny rozwoju stosunków między Warszawą a Wilnem może być sytuacja polskiej mniejszości w republice litewskiej - niemal 40% badanych przyjęło z oburzeniem ostatnie posunięcia władz tego kraju. Podobną liczebnie grupa (36%) nie wyraziła swojej opinii, tłumacząc się zbyt małą znajomością tematu. Za ledwie co trzynasty (7%) ankietowany przyjął posunięcia władz Litwy ze zrozumieniem, a identyczny odsetek - z obojętnością (rys. 2).

Rys. 2. Stosunek do ostatnich posunięć władz litewskich wobec Polaków zamieszkałych na Litwie

Respondenci reagujący oburzeniem na konflikty narodowościowe nad Niemnem i Wilią są skłonniejsi do pesymistycznych prognoz stosunków bilateralnych z sąsiadem z północy (tab. 1).

Tabela 1

w procentach

Odczucia związane z polityką władz litewskich wobec mniejszości polskiej	Przewidywania dotyczące przyszłych stosunków polsko-litewskich:			
	przyjazne, życzliwe	obojętne	wrogie	brak opinii
Zrozumienie	69	6	18	6
Obojętność	45	29	16	10
Oburzenie	35	18	34	13
Brak znajomości	47	14	14	25
Brak opinii	27	9	12	52

Zdaniem ponad połowy (52%) ankietowanych, obecne wydarzenia w ZSRR stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa Polski (1/3 wyraziła opinię przeciwną). O możliwości wybuchu wojny domowej w ZSRR przekonanych było 63% badanych (20% nie przewidywało takiej możliwości), a wojny na skalę światową - 28% (40% nie dostrzega takiego niebezpieczeństwa).

ANEKS

Tabela 1

w procentach

Charakterystyka badanych	Rozkład odpowiedzi na pytanie: Czy dla Polski korzystniej byłoby graniczyć na wschodzie:			Liczba osób
	z jednym Związkiem Republik	czy też z czterema odrębnymi państwami, tj. Litwą, Białorusią, Ukrainą i Republiką Rosyjską	trudno powiedzieć	
Ogółem	27	43	30	1495
<u>Płeć</u>				
Mężczyźni	27	48	25	714
Kobiety	28	38	33	781
<u>Wiek</u>				
Do 24	30	53	16	154
25-29	21	43	36	149
30-39	24	46	30	374
40-49	30	43	27	267
50-59	28	41	30	207
60 lat i więcej	30	35	35	344
<u>Miejsce zamieszkania</u>				
Wieś	24	38	38	608
Miasto	30	46	24	887
<u>Wielkość miasta</u>				
Do 20 tys.	23	43	34	178
21-100	35	43	22	274
101-500	28	49	23	264
501 tys. i więcej mieszkańców	32	51	17	171
<u>Region</u>				
Środkowy (Warszawa)	31	40	29	263
Północno-wschodni (Białystok)	17	53	31	108
Północny (Gdańsk)	30	55	15	155
Południowy (Katowice)	27	38	34	262
Południowo-wschodni (Kraków)	21	45	33	230
Środkowowschodni (Lublin)	38	26	37	109
Środkowozachodni (Poznań)	27	46	27	205
Południowo-zachodni (Wrocław)	30	41	29	163
<u>Wykształcenie</u>				
Podstawowe	26	38	35	622
Zasadnicze zawodowe	26	45	28	372
Średnie	30	45	25	397
Wyższe	28	56	16	104
<u>Grupa społeczno-zawodowa</u>				
Inteligencja, kadra kierownicza	31	56	12	80
Pozostali umysłowi	30	47	23	319
Pracownicy handlu i usług	35	39	26	100
Robotnicy wykwalifikowani	27	45	28	410
Robotnicy niewykwalifikowani	26	40	34	204
Robotnicy najemni w rolnictwie i leśnictwie	31	27	42	45
Rolnicy	22	34	44	256
Prywatni przedsiębiorcy	25	54	21	67
<u>Dochody osobiste respondenta</u>				
Do 750 tys. zł	23	43	33	259
751-1500	28	41	31	648
1501-2250	30	44	26	266
2251-3000	31	46	23	117
3001-3750	29	45	26	49
3751-4500	24	44	32	25
Powyżej 4500 tys. zł	41	54	4	22
<u>Ocena warunków materialnych</u>				
Złe	29	38	33	745
Średnie	26	47	27	603
Dobre	26	51	23	146
<u>Deklarowane poglądy polityczne</u>				
Lewica	39	39	22	204
Centrum	30	40	30	463
Prawica	21	63	16	393
Trudno powiedzieć	25	30	45	428
<u>Przynależność do związków zawodowych</u>				
Należący do:				
NSZZ "Solidarność"	20	60	19	124
Skupionych w OPZZ	30	44	26	82
Innych	28	45	26	53
Nie należący do żadnych	28	41	31	1206
<u>Ocena kierunku rozwoju sytuacji w kraju</u>				
Dobry	25	59	16	362
Zły	30	39	31	849
Trudno powiedzieć	22	34	43	281
<u>Stosunek do programu Balcerowicza</u>				
Poparcie	22	61	17	403
Brak poparcia	29	37	33	641
Trudno powiedzieć	30	35	35	445